

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами промисловості, АПК і сільського господарства, будівництва, транспорту, зв'язку та інформатики, сфери послуг)

Садчиков В.С.

аспірант кафедри фінансів

Чернігівський національний технологічний університет

м. Чернігів, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційний розвиток підприємств аграрної сфери в умовах сучасної економічної ситуації залежить не тільки від ресурсного потенціалу регіону або інноваційно-активних підприємств розташованих в даному регіоні, а в більшій мірі від науково-технічного прогресу, як головного історичного та соціально-економічного чинника розвитку інновацій в суспільстві.

Актуальність введення інноваційних технологій у підприємства сільськогосподарського сектору обумовлено переходом української економіки від пострадянської до ринкової (інноваційної), як основної моделі розвитку сільськогосподарського сектору, за якої конкурентоспроможність підприємств є результатом їх ефективної економічної, соціальної та інноваційної діяльності.

Започаткування інноваційних процесів в економіці багатьох європейських держав виникло багато століть тому, але їх теоретичне вивчення датується лише з другої половини XIX століття. Вперше про розвиток постіндустріального суспільства як такого, в якому індустріальний сектор втрачає свою провідну роль, а основною виробничою силою стає наука (потенціал якої в суспільстві вимірюється масштабами інформації та знаннями, якими вона володіє) заявив Деніел Белл.

На основі трьох-етапного розвитку теорії інновацій можна розмежувати такі основні історико-еволюційні етапи розвитку інновацій [1, с. 23]:

- інновації доринкової економіки;
- інновації нерегульованих ринкових відносин;
- інновації соціально-орієнтованої (ринкової) економіки.

На першому етапі інноваційного розвитку (інновації доринкової економіки) формується розмите поняття інновацій, шляхом спроб опису їх вченими у своїх наукових працях, частіше за все - це філософські трактати про норми господарювання у суспільстві.

В період інновації нерегульованих ринкових відносин інновації описуються теоретично, як процеси розвитку науково-технічного прогресу (НТП).

В період інновації соціально-орієнтованої (ринкової) економіки зазначалося, що нововведення є переворотом у виробництві, базисні інновації приходять групами або хвилями і перебувають у безпосередньому зв'язку з кризовими явищами або процвітанням економіки.

На сьогодні виникає необхідність залучення держави до інноваційних процесів в сільському господарстві, регулювання з боку держави напрямів створення економічних умов для розробки, реалізації та поширення інновацій в сфері аграрних відносин [2, с. 213].

Держава повинна всіляко сприяти інноваційному розвитку базових галузей економіки включаючи сільське господарство за допомогою таких заходів [3, с. 63]:

- стимулювання прогресивних організаційно-структурних зрушень як у нових високотехнологічних галузях національної економіки, так і традиційних, соціальнозначущих, серед яких пріоритетне місце займає сільське господарство;
- формування інституційного середовища, сприятливого для прискореного інноваційного та технологічного розвитку аграрних підприємств;
- залучення інвестицій на реалізацію високотехнологічних проектів в аграрній сфері;

- навчання та підготовка кадрів, що володіють сучасними організаційно-управлінськими і виробничими технологіями в аграрному виробництві.

Зміна моделі державного управління у сфері сільського господарства і перехід до формування державної аграрної політики на основі ринкових відносин дасть можливість започаткувати ефективні інноваційні підходи, що забезпечать:

- правове регулювання та стимулювання інноваційного розвитку аграрної сфери економіки в Україні;
- підвищення ефективності інноваційної діяльності в аграрній сфері;
- забезпечення економічного і соціального розвитку сільських територій за рахунок ефективного використання інтелектуальних ресурсів;
- сприяння створенню та розвитку інноваційної інфраструктури;
- обґрунтування пріоритетів технологічного та економічного розвитку аграрної сфери;
- забезпечення державних інтересів у сфері інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору;
- формування сприятливого середовища для розвитку науково-технічної діяльності та інноваційного агробізнесу.

В АПК інноваційний процес являє собою постійний потік перетворення наукових досліджень і розробок в нові або поліпшені продукти, нові технології, нові форми організації і управління та доведення їх до використання у аграрному виробництві з метою отримання економічного ефекту.

Вихід аграрної економіки з кризового стану, стійке функціонування сільського господарства, а також інших сфер АПК, забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва нерозривно пов'язане з активізацією інноваційних процесів. Аналіз соціально-економічної ситуації в аграрному секторі останніх шести років свідчить, що тут застосовуються застарілі технології та недосконалі методи і форми організації виробництва і управління. Відсутні відпрацьовані механізми впровадження інновацій, недосконала система науково-технічної інформації, що не відповідає ринковій

економіці, немає апробованої ефективної схеми взаємодії наукових установ з впроваджувальними структурами. Це веде до зростання собівартості і низької конкурентоспроможності продукції, гальмує соціально-економічний розвиток сільської місцевості, різко знижує якість життя на селі. Інноваційні процеси в АПК мають свою специфіку. Вони відрізняються різноманіттям регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей.

Комплексний характер інновацій в АПК висуває специфічні вимоги до механізму інноваційного розвитку (нормативно-правовій базі інноваційної діяльності, організації та управління, інноваційного маркетингу, розвитку інноваційної структури).

Складність аграрного виробництва та його особливості зумовлюють своєрідність підходів і методів управління інноваційним процесом, поєднання різних типів інновацій, посилення ролі держави в стимулюванні інновацій.

Для підвищення інноваційної активності аграрних підприємств необхідним є [4, с. 59]:

- покращення умов для зростання попиту на інновації у аграрному виробництві;
- розвиток конкурентного середовища, заохочення капіталовкладень в агроінновації;
- пріоритетна підтримка розвитку аграрної науки;
- покращення захисту інтелектуальної власності;
- підвищення фахового рівня робітників аграрних підприємств.

Інноваційний розвиток аграрних підприємств можливий при врахуванні регіональних особливостей та вимагає вирішення таких питань:

- створення інноваційної інфраструктури (у кожному регіоні), здатної забезпечити координування інноваційною діяльністю;
- підвищення рівня фінансування аграрних бізнес-проектів з метою створення конкуренції на аграрному ринку;
- формування різного роду механізмів стимулювання попиту на інноваційну аграрну продукцію, пільгове кредитування та кредитна підтримка і

пільгове оподаткування підприємств, які реалізують інноваційні проекти в аграрній сфері.

Робота по впровадженню інновацій повинна мати системний характер, необхідна координуюча ланка, діяльність якої була б зорієнтована на кінцевий результат. У регіональному розрізі економіки АПК, агробізнес має бути орієнтованим на чітку концепцію інноваційного розвитку, на створення досконалої інноваційної інфраструктури аграрних підприємств, що забезпечить процес ефективного освоєння досягнень НТП в аграрній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богашко Л.О. Еволюція теоретичних підходів до інноваційного розвитку економічної науки / Л.О. Богашко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – №2. – С. 23-29.

2. Vasudevan Ramanujam, Gerhard Mensch: Improving the Strategy-Innovation Link. In: Journal of Product Innovation Management Vol. 2, 1985, №. 4, S. 213-223.

3. Кудашов В.І. Генезис теорії інноваційного розвитку / В.І. Кудашов // Економіка та управління. – 2011. – № 3. – С. 58-65.

4. Муляр О.Д. Еволюція теорії інновацій та її розвиток в аграрній сфері виробництва / О.Д. Муляр // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – №2. – С. 50-61.